

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joi și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarchie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la:

Administrațiunea tipografiei arhidiecezane, Sibiu, strada Măcelarilor 47.
Correspondențele sînt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 37.
Epistole nefrancate se refușă. — Articuliile nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care-publicare.

Sibiu, 8 Februarie v.

După o muncă de trei săptămâni casa deputaților din Budapesta a ajuns a termina desbaterea generală a proiectelor vamale. Lungă luptă, cu multe episoade serioase și mai puțin serioase, dară preste tot în multe privințe instructivă.

Două impregiurări din decursul discuțiilor asupra proiectelor vamale atrag atențiunea noastră. Una este formațiunea cea nouă de partide în sinul casei deputaților, carea schimbă, vedënd cu ochii, scena începută cu fusiunarea deakistilor cu tiszaiștii, și ne pune înaintea unei scene nouă. Vom trece acum sau mai târziu în scena următoare, puțin împorță, destul că cu pactul întră jumătatea ungerescă și întră jumătatea nemțescă a monarchiei are să trecă și ministeriul ungeresc și constelațiunea partidelor în dieta Ungariei într'o fasă nouă. După cum sînt spiritele celor ce au rolul prim în afacerile Ungariei, nici votul casei deputaților de eri nu schimbă nimica în situațiune. Pactul dualistic mai are și alte părți delicate și aternă, precum scim, și dela cei ce delibereză asupra lui, colo dincolo de Laita, în Viena. Sceneriile aceste ce se succed, trebuie în sfērșit să ducă la încheerea actului, la o reorganizare nouă, fie pe basele de până acum, însă la o reorganizare economică, dacă nu și administrativă, care va avē inriurinte mari până în cea de pe urmă colibă.

Ceea ce ne dōre pe noi Români în fața acestor lucruri, este, și aici venim la a dōua impregiurare din cele două atinse mai sus, că în lupta acēsta care va avē urmări importante și pentru noi, nu am avut cine să dică barem un cuvēnt și în favorul nostru.

Nu ne demitem în eruri, dacă este oportun sau neoportun, consecuent sau neconsecuent, să avem și noi reprezentanți în casa reprezentanților

din Budapesta, constatăm faptul ca atare, că pe când se desbate și se decide de interese vitale, cari ne ating forțe și pre noi, pentru noi și în interesul intereselor nōstre nu aude țara, nu aude lumea nici un cuvēnt.

Compatrioții nostri sasi sînt fără îndoială buni naționaliști precum și buni patrioți; sînt pe lângă tōte aceste numai o mână de omeni; dară dacă și au pe reprezentanții lor în dietă sciu a se folosi de tōtă ocașiunea, pentru ca să aducă la cunoștiința lumii dorințele și nemulțămirea lor.

Așa și cu ocașiunea lungiei desbateri generale asupra proiectelor vamale au sciu deputatul sāsesc C. Gebel întretese un vot de neîncredere trântit ministrului president pentru mastera tratare a comitatelor Sibiiului și Ternavelor.

În timpuri ca cele de față vitalitatea popōreilor pretinde ca ele să-și apere interesele lor în tot locul, unde vine vorba de dēnsele.

Fața cu astfelu de îndatorire, de care nu ne putem lăpēda fără de a abdice de esistența nōstră să nu perdem din vedere cele dīse mai sus despre fazele pactului. Cu deosebire să fim cu atențiune la impregiurarea că guvernul actual abia și mai trage sufletul. Să nu uităm că periodul dietei prezente se apropiă de esirațiune și pactul dualistic se împedecă pe di ce merge de dificultăți mai mari.

Dacă îndatoririle națiunale ne-au chemat și până acum a lucra pentru interesele națiunei nōstre, situațiunea, după cum se croiesce pe fie-care di, ne strigă și mai tare să fim la înălțimea misiunei.

Revista politică.

Alaltă-eri în 8/20 Februarie, după o luptă de vre-o trei săptămâni, s'a primit de casa deputaților în desbatere generală proiectele vamale cu 219 contra 183 voturi. Telegrama specială

a fōiei de aici „S. d. Tageblatt” adauge, că 7 deputați sāsesci au votat cu guvernul 40 deputați au fost absenți. Majoritatea guvernului a fost dară de 36 voturi. Majoritatea acēsta nu este numai o majoritate neînsemnată, dară și forțe precară. Pentru că de astădată a aternat numai dela voturile Șasilor și ale Croaților. Dacă votau tōți deputații sāsesci 14 la număr și Croații cel puțin 8 la număr cu opoșițiunea atunci proporțiunea era de așa încât guvernul remănea în minoritate cu 1 vot. Ministeriul Tisza era atunci silit, dacă ține la regulile parlamentari a se retrage și în Budapesta avēam o crisă ministerială.

Dealtmintrea ministeriul Tisza și cu majoritatea ce a obținut a primit avisul de a se duce, pentru-că nu se mai bucură de majoritatea parlamentară. După cele cunoscute de până acum credem însă că ministeriul Tisza nu va înțelege majoritatea sa după cum o înțeleg alți parlamentariști și va rămânē și mai departe pe fotoliurile ministeriali. Ocașiunile de a veni în neplăcuta pozițiune și de a se afla înaintea unei majorități opoșițiunale nu au trecut. Pōte, că desbaterea specială a proiectelor vamale să aduca și evenimentul acesta. Atunci se va alege dacă ministeriul se duce, sau dacă trimite ministeriul pe deputați acasă și face apel la țēră prin alegeri nouē. Să fim în asteptare și peste scurt vom vedē și sfērșitul acestei crise, care încă nu e ministerială, înse o crisă tot se pōte numi.

Casa deputaților senatului imperial din Viena a votat cu 159 contra 130 voturi vama pentru cafea cu 20 fl., pentru cafea prăjită cu 25 fl., pentru surogate de cafea cu 6 fl.

Ce privesce cestiunea orientală ministrii presidenti din Budapesta și Viena au respuns la interpelețiunile făcute mai înainte cam în unul și același mod. Respunsurile s'ar putē contrade în cuprinsul: că dacă nu va

fi pacē va fi resbel, sau dacă nu va fi resbel va fi pacē.

Tōtă lumea aștepta cu mare sete să audă ce va dice Bismark în parlamentul Germaniei despre cestiunea orientală. Însē Bismark nu este întru nimica mai clar decât ministri austro-unguresci. Bismark dice că interesele Germaniei nu sînt de natură de a o face pe Germania să părăsescă atitudinea de până acum. Temerile pentru Dardanelle sînt neîntemeiate. Bismark nu pōte spune ce atitudine va observa Germania, din cauză că el numai în 19 Februarie a primit documentele respective. Nu crede însă într'un resbel european, din cauză că puterile care ar pāsī în contra Rusiei ar lua asuprași rēspunderea pentru ereditatea turcescă. Germania, dice Bismark mai departe, este pentru grăbirea conferenței, carea se va întruni pōte în jumătatea dintău a lunii lui Marțiu. Respinge în fine amestecul Germaniei. Ea voiesce a fi mijlocitōre, nici decum însă nu-și însușesce arbitriul în Europa. — Tōte enunțațiunile aceste sēmănă cu proverbiul nemțesc: „Spalămi cojocul, dară nu mi-l udă”. Lucrurile și vor urma drumul lor mai departe.

În mijlocul acestor ascurări de pace, căci lumea așa este aplecată a le esplica, „Hon” ne spune, că pe cât cunōsce el situațiunea, pōte să dică, că pentru eventualitatea unui resbel sînt făcute tōte pregătirile până în detaiurile cele mai minuțiose. „Pesti Naplo” și „Magyar Polgár” afirmă că au informațiuni, că comanda militară din Sibiu este avisată a convoca reservele în termin de cinci dīle; că sau început construirea baracelor pentru soldați și se lucră cu sirguintă și la drumul de fer (?); că în citadela Clujului sînt deja 4,209,000 patrōne s. a. Se înțelege că noi nu garantăm cele respândite de „P. N.” și „M. P.”, dară de altă parte scim că autoritățile militare nu aternă ordinele lor de limba clopotului și așa nu sîntem în posi-

FOIȚA.

Stegariul republicei franceze.

Pe la anii 1860 adese puteai audī după amēdă în Café Procope din Paris un bărbat tinēr desbătēnd cu o vioiciune bātātōre la ochi cu cunoștiuni despre politică. El avea manierele unui tribun și tracta plin de zel cele mai interesante cestiuni de di. Dacă nu în Café Procope, acēsta se întēmpla în una din micile locande ale cartierului latin, unde nu lipsiau Bohemieni geniali de Paris și unde leul du quartier deja infuriat da ocol împotriva prea îndelungatei stăpāniri a împēratului Napoleon cel Mic.

Acest tribun pe o arenă așa de modestă se chiama Leon Gambetta, era din Cahars, unde s'a fost născut în 30 Octomvrie n. 1838, și din 1859 aparținea la advocații înscriși ai Parisului. Marcata sa față, statura sa, glasul seu, accentul seu, atitudinea și gesturile sale tradau originea italiană, nu mai puțin ca sunetul numelui seu.

El era de o statură aprōpe mică, însă trunchios; spetele lui late adu-

ceau cu ale unui luptaciu sau atlet din Pirenei. Pērul seu era mōle, sclipicios, des și negru ca și ochii, fața colorată în negru-palid și cam bronșată. Espresiunea de o mare agilitate în acēstă față juvenilă și totuși plină de energie, săpată în trāsuri nobile, putea fi așa de puternică, încât te punea în uimire, deși unul din ochii sei mari pururea se vedea stānd țintă și de o strălucire rece, pe când celalalt scāpăra foc. Acel ochiu îngrozitoriu era de sticlă și i s'a fost pus în junie după o operațiune durerōsă, reclamată de o rānire. Din un rapir devenit netrebnic, pe care'l cercase, i-a sburat în ochiu o așchie de oțel. Totuși în momentele de linișce și tăcere mārimea pleopelor acopere defectul cu desēvārșire. El putea ședē întră amici cu orele fără să dică un cuvēnt. Dar odată îndemnat la vorbă, se înfēbenta repede și atrāgea apoi nu numai prin patima, cu care vorbea, ci și prin espresiuni originale, și tropi, cum și prin asprimea fină a batjocurei, care nu cruța nici chiar pre amici.

Firește că pracsă tinērului avocat era încă așa de māriginată, încât se putea dice că duce o viēță de sēr-

cie lucie în Paris și nu are decāt să întimpine treuinițele dīlnice, după cum era obiceiul și înclinarea sa. Câte-va apērări în provincie, câte-va neînsemnate în Paris — acēsta fu de atunci încōce prea puțin, spre a se face cunoscut în cercuri mai mari cu netăgăduitul seu talent de orator și cunoștiunile sale juridice. Când cu agitațiunea alegerilor din 1863 adevērat că el s'a sciu distinge în adunările partidului opoșițional republican din Paris, dar după acēstă agitațiune tōte se linișciră în viēța publică; el nu mai avea prilej a ține vorbiri mari, de nu cumva în societățile mai mici, în sinul cărora avea el plăcere a petrece sērile în cafenea.

Chiemarea de avocat i îngăduia timp atata, de nu trecea în cursul sesiunilor corpului legiuitoriu o ședință la care să n'asculte cu atențiune morsul desbaterilor în una din logile de ascultători. Susceptibilitatea electrică a naturei sale sudice se arātă aici în vehemența, cu care pārtinia cestiunile din desbatere înfocāndu-se asupra unui sau altui orator și din când în când, fără ca însuși să observe, da semne de absolvare sau desaprobare. De câte

ori presidentul era nevoit a se adresa cu o dojană de moderațiune cātră ascultători de pe tribune, de sigur Gambetta făcea parte din acei cari deduseră ansă la acēsta.

Amicițiunile sale în curēnd se și întindeau în sferele parlamentare, și aici omenii începură a'l prețui de un agitator radical din cei mai cu influență la alegerile din suburbiile Parisului, mai ales în cercul lucrătorilor din Belleville, ceea ce se adevēri la diverse ocașiuni. Emil Ollivier, care și el se numera întră amicii sei, a avut a'i mulțāmī chiar pentru alegerea sa în Paris. Când apoi sērbă biruința sa prin o cină, la care și Gambetta a luat parte, Ollivier, spunēnd ce intențiuni urmāresce s'a esprimat, că pe viitor nu va face decāt opoșițiune dinastică, dar că nu voiesce a combate și mai departe esistența imperiului. Tăcere profundă a fost rēspunsul comesenilor republicani. În sfērșit Ollivier și perdū răbdarea și strigă: „Ei bine, dacă nu vēr convine idea mea, combateți-o măcar!” Asupra celor ce au să urmeze apoi ne vom putē înțelege împreună.

„Asta i de prisos”, respunse Gam-

ține nici de a le trage la îndoială cu ori ce prețu.

În concertul scirilor acestora se potrivește și ceea ce se scrie din Roma despre înarmările italiene. Ministrul de război Mezzacapo termină opera cea grandioasă de reorganizarea armatei italiene, înangurată de antecesorul său Riccotti. Infanteria este prevedută cu puscii Carcano, rezervele și miliția mobilă cu puscii Vetterli; Italia are un parc respectabil de artileria de 1100 tunuri, toate de sistemă nouă cu incuitoră Wehrendorf și aceste se sporesc pe fiă care săptămână cu câte 25 bucați. Și cavaleria, partea cea mai slabă a armatei italiene, s'a adus la perfecțiunea corespunzătoare. — În arsenalul statului de la Spezzia este o activitate neobicinuită. Numărul lucrătorilor s'a înmulțit foarte. Mai așteptă guvernul acum întrunirea parlamentului, care va avea loc la 7 Martiu, spre a cere un credit extraordinar de 75 milioane de lire pentru completarea armatei și ca motiv la această completare regimul va îndigita la situațiunea din orient.

Din Belgrad scirile sunt tot așa de marțiale. Corespondentul Cor. pol. spune că guvernul de aici a căpătat ordin dela Petersburg a se înarma Serbia pe cât numai se poate. Serbii s'au și apucat de a organiza batalioane nouă până și din teritoriile ocupate, recrutând în batalioanele cele nouă și juri din populațiunea mohamedană.

Retrocesiunea Basarabiei române nu dispăre dintre scirile politice. „N. fr. Pr.“ are o scire din Paris, după care principele Carol cere intervențiunea împăratului Germaniei contra pretenșiunilor Rusiei, pentru că altcum va fi silit a abdice. „Polit. Corr.“ spune că regimul român pregătesce un memorandum către puteri, prin care cere recunoșterea independenței României.

În Anglia se discută atât în parlament cât și în meetinguri ce ținută să observe guvernul englez față cu cestiunea orientului.

Diarele austriace („Presse“, „Pester Lloyd“) aduc următorul resumat al discursului lui Gladstone:

„E de neapărată trebuință ca ochiul priveghiând al Engliterei să fie așintit asupra Austriei. De 60 de ani încôce ori se pune, ori era aproape să se pue la ordinea zilei vr'o combinație europeană și era vorba de a se pune de partea uneia sau de partea celeilalte dintre puterile în cestiune, Austria a avut fatalitatea nenorocită de a se afla tot-deuna de partea cea greșită. Această procedere nenorocită isvorește din principiul că întocmirile și relațiunile popoarelor din vecinătatea ei trebuie să fie determinate de

betta ridicându-se, „cu amicii sei merge cineva până la pragul locuințelor unor anumiți oameni, însă nu intră cu ei.“

Toți se sculară dela masă după aceste cuvinte luându-și pălăriile și părăsind locul pentru totdeauna.

Lovitura mare, cu care Gambetta se ridică din această poziție puțin însemnată deodată la înălțimea celebrițăților, s'a întâmplat prin apărarea a două diare radicale învinuite din Paris pe la sfârșitul anului 1868. Aceste au provocat o mare procesiune națională la grôpa deputatului Baudin, care protestase contra loviturii de stat a lui Napoleon din 2 Decembrie n. 1851 și care la începerea luptei de strade și află mórtea prin un glonț din și-rurile trupelor. Afară de aceea diarele amintite au deschis o subscripțiune pentru un monument a lui Baudin, „martirului dreptății și libertății“, o demonstrație nu mai puțin rău de înțeles contra imperiului. Apărarea lui Gambetta a fost o critică teribilă asupra loviturii de stat, o acuză îndrăsnită contra imperiului înființat mai apoi, o gloriificare înflăcărată a republicii omorite. Colosal a fost e-

niște împregiurări, cari sunt împregnate cu propriile ei neajunsuri din lăuntru. Nu dau vină de loc distinsului cap de astăzi al guvernului Austriei și nu uit asemenea că actualul ambasador al Austriei la London în timpul când era în fruntea guvernului austriac, propunea și recomanda pentru rezolvarea cestiunei Orientului un plan care făcea state tributare autonome din provinciile creștine.

„Dar Austria are să se lupte cu greutăți din lăuntru, cari o împing cum am dîce să stăruie ca afacerile provinciilor învecinate să se reguleze într'un mod potrivit cu nevoile sale din lăuntru. De-mi-se voe a cita un exemplu, care nu e lipsit de importanță. — După resboiul Crimeii, când s'a ivit cestiunea unirei principatelor danărene a fost astfel. Pe atunci guvernul Austriei s'a opus la unire pentru că unirea da Statului român o putere și tărie, și din nefericire politica Austriei era de a manține acele provincii în neunire. După convingerea mea însă, unirea principatelor a fost cea mai bună și cea mai înțeleptă măsură luată de Europa în scop de a regula afacerile împărăției turcești. România, în proporție cu puterile ei, a fost un adevărat zid de apărare. Opt-spredece luni sau mai multe, cât a durat rescoala împregiurului ei, când Serbia și Muntenegru era în resboiu cu Turcia, România nu s'a făcut culpabilă de nici o turburare, ci a îndeplinit îndatoririle neutralității. Când România s'a aruncat în resboiu a fost silită să o facă. Dacă România ar fi fost despărțită, în loc de a fi unită; dacă n'ar fi avut să-și apere libertatea și existența națională, ar fi fost cu mult mai înainte atrasă în vârtejul încercăturilor. Nu mă sfîesc dar a declara că dacă în Rusia domnesc veleități de mărire, — și eu presupun că domnesc și acolo, ca și aici, ca și în ori-care altă țară, — eu consider o Româniă liberă, cu o existență națională neaterănată, ca cel mai bun și cel mai tare zid de apărare în contra acelor veleități de întindere.

„Se poate ca o Belgia în Orientul Europei, o patrie a libertății, să fie pedeca pentru întinderi teritoriale. S'a luat măsura cea mai admirabilă pentru înființarea unei noi puteri, a unui stat liber: însă acel principiu a fost cu stăruință și din totă puterea combătut de Austria. Mă tem dar că Austria va face din nou încercarea nenorocită, ca să ciuntescă marele dar ce este în ajun de a se da popoarelor subjugate din Turcia, rezemându-se pe considerațiuni stôrse din relațiunile ei din lăuntru.

„Principiul meu, pe care la cas oportun îl voi desvolta, este, că Engliterei nu-i e permis a fi aliată cu Austria pentru asemenea scopuri. Sper însă că Austria a renunțat la acele idei: dacă însă n'ar fi așa atunci multe glasuri se vor rădica în această cameră pentru ca să împedecă un rău, pentru care poate n'ar fi de vină vre o părere greșită a guvernului, dar pe care

fectul acestei vorbiri în Paris, în Franca, în străinătate, și cu drept era privită nu numai de un cap d'operă a elocuenței politice, ci și de un manifest de resboiu a partidului republican earăși întărit contra imperialismului. Deci nici că se putea altcum, la alegerile generale din 1869 partidul radical a ales și pe Gambetta ca o putere nouă în viitoriu. Paris și Marseille îl alegeau pe întrecute; el s'a decis pentru Marseille și Paris Belle-ville a ales în locul său pre redactorul „Laternei“ Henri Rochefort.

În aceea grupă de republicani neimpăcați atât de temută din partea regimului acesti doi treceau în cameră de enfans terribles. Însă Gambetta împunea totodată prin rarul său talent ca orator, prin puritatea idealismului său, prin adevărul convingerilor de cari era cuprins. El era fără îndoială conducătorul partidului radical, care aștepta dărîmarea imperiului, cum și isbugnirea unei tempestăți ce deja se apropia.

(Va urma.)

el ar fi pôte nevoit să 'l sufere. Părea mea e că noi nu ne putem alia nici cu o altă putere ca să micșoram pentru popoarele subjugate darul pe care Rusia și Turcia s'au îndatorat a li-l face la sfârșitul resboiului.“

Seauul papal.

În privirea vacanței scaunului Papal vin din Roma mai multe sciri. Serviciul înmormântării rămășițelor lui Piu IX se urmăzează astfel: Cadavrul a fost espus Sâmbăta trecută în capela sextină și de acolo a fost dus în biserica Sântul Petru, unde a rămas espus Duminecă, Luni și Marți. Garda de nobili făcea priveghiul lângă catafalca, dar o mulțime atât de mare de oameni se grămădesce în lăuntrul bisericeii, în cât s'a vădut nevoia de a reurge la garde militare, pentru a ținea buna orânduélă. Tot Sâmbăta trecută s'a deschis și testamentul lui Piu al IX. După diarul „Popolo romano“ testamentul este foarte scurt și se ocupă exclusiv cu interesele bisericeii. Reposatul constată prin testament, că toate silințele vieței sale au avut de scop binele sfântului scaun și recomandă bisericeii, ca în vremea vacanței trei cardinali să fie însărcinați cu gestiunea afacerilor. Tot acolo dă sfatul, ca conclava să se ție în Roma. „Opinione“ Popolo romano“ și „Voce dela verita“ cred asemenea, că conclava se va întruni la Roma. „Riforma“ află, că toți cardinalii, câți locuesc la Roma, sunt înțeleși de a alege de Papă pe un coleg înaintat în vîrstă de naționalitate italian.

În întrunirea de Vineri a cardinalilor a fost, după „Italia“ multă pornire: unii cardinali au întrebuit chiar cuvântul schisma. Cardinalul di Pietro a amenințat de mai multe ori că va ridica ședința. Sâmbăta însă s'a hotărît cu mare majoritate, ca conclava să se ție la Roma, și numai 11 voturi au fost în contra.

Despre ultimele momente ale Papei se mai dau următoarele amănunte din isvor foarte bun. Papa se afla de câte-va zile bine, căci nu zăcea în pat, ci rezimat de cârjă putea să umble singur prin apartamentele sale, ba avea chiar apetit mai bun și era foarte bine dispus. Doctorul Cecarelli și făcî vizita sa obicinuită și Papa îi dîse vesel: „Doctore, mi pare că înainte de a-mi lua catrafusele (prima da faro fagotto) am să mă însănoțoșed cu totul. Gândesce numai că umblu fără cârjă, picioarele mi sînt mai puțin umflate și mă simt cu totul ușor.“ Dar doctorul, în loc de a împărțăși bucuria Papei, făcî o față foarte serioasă care 'l neliniști puțin pe bolnav. Doctorul căută picioarele și găsi că umflătura, de care Papa suferise de ani întregi, dispăruse aproape cu totul și că fontanele se uscaser. El nu-i tăinu Papei, că vede în această un semn foarte rău, căci sucurile puteau să se amestece cu sângele; deci îl sfătuî să se culce în așternut, ceea ce bolnavul și făcî. Se mai aduseră îndată încă doi medici, cari 'l găsiră într'o stare rea, căci se tânguia, că are greutăți de respirație. Pe la 10 ore s'era avea friguri, cari se sporiră peste noapte, încât Papa începî să vorbescă intrăiurea și momentele de luciditate deveniau tot mai rare. Cătră 7 césuri diminueța Papa și perdue simțirile și cardinalul Bilio îl împărțăși cu sfințele taine.

Cardinalul Vicar Monaco di la Valette dete ordin, ca potirul să fie espus în toate bisericile și cardinalul secretar de stat, Simeoni, anunță corpului diplomatic, acreditat la Vatican de starea în care se afla Papa. La 8 ore începură să curgă trăsurile; toți cardinalii din Roma, tot corpul diplomatic, aristocrația înaltă, o mulțime de dame veniseră la Vatican, aștep-

tând în anticameră și în sala Svițeranilor.

Pe la amedă di li se spuse tuturor, că agonia începuse. Atunci toți cădură în genunchi și se rugară. Cu toate acestea abia pe la 6 césuri s'era ușile mari de bronz ale Vaticanului se închiseră, un semn că Papa murise într'adevăr. Toți câți nu se țineau de Vatican, a trebuit să se depărteze, ușile toate s'au închis și cavalerii di cappa e spada — un fel de camerari — au pădit cadavrul.

Conclava se va ține în Vatican, căci în prăvilele vechi se dîce, că alegerea noului Papă trebuie să se facă în palatul apostolic, în care a răposat cel din urmă purtător al Tiarei.

Dreptul de veto îl au patru puteri: Austria, Francia, Spania și Portugalia. Dar acest drept nu pôte fi esercitat de cât numai o singură dată și asupra unui singur nume, încât toate puterile, ce-l au n'ar puté esclude cu voturile lor decât cel mult pe patru candidați.

La 5 (17) Ianuarie, va să dîcă puțin înaintea catastrofei, Papa Piu a ordonat a se face protestul formal contra suirii pe tron a lui Umberto, ca rege al Italiei.

Tecstul acestui document e următoriu:

Palatul Vaticanului, 17 Ian, 1878.

Papa suveran, fiind minte sfântă Sa îndatorire de a apăra drepturile imprescriptibile ale sf. Scaun, a avut tot-d'auna grige, de a reclama contra întreprinderilor sacrilegii ale guvernului subalpin, făcute împotriva puterii lumesti acestui sf. Scaun.

Intre reclamațiunile de acest fel trebuie să numărăm, pentru însemnatatea împregiurărilor, ce le-au dictat, următoarele: Notele facute după ordinul Sfinției Sale la 24 Martie, 1860 și adresate corpului diplomatic contra aneciuniței Romagnei la Piemont; cele dela 12 și 18 Septembrie ale aceluiaș an, contra invasiei silnice în finuturi și în Umbria; cea dela 15 Aprilie 1861, când răposatul rege Victor Emanuel și-a luat titlul de rege al Italiei și în fine cea dela 27 Septembrie 1870, data criminalei ocupări a Romei.

Aceste proteste solemne au avut tot-deauna deplina lor vigore și anii trecuți, departe de a le lua puterea, au dovedit din contra totă înțelepciunea și necesitatea lor, căci o experiență tristă a arătat numeroșele piedici, de care a trebuit să se atingă Sf. Părinte în îndeplinirea misiunii sale apostolice, lipsit fiind de stătele sale.

După mórtea numitului rege fiul său cel mai mare printr'un manifest solemn și public a luat asemenea titlul de „Rege al Italiei“, arogându-și printr'asta de a sancționa răpirea comisă: deci față cu această împregiurare și în numele sf. Scaun nu putem păstra tăcere, pentru ca din ea unele persoane ar puté să tragă concluzii greșite dând tăcerii un înțeles greșit.

Din aceste cauze și voind a atrage luarea aminte a puterilor asupra asprimei poziții, în care biserica neconținut se află, Sfinția Sa a ordonat jos iscălitului Cardinal Vicar de a protesta din nou și a reclama pentru a păstra intact contra criminalei răpîri, dreptul bisericeii, asupra vechilor ei dominii, — cari i-au fost date de providență, pentru a asigura neaterănarea Papilor Romani, deplina libertate a misiunii lor apostolice, pacea și liniștea catolicilor, respândiți pepământ.

Îndeplinind ordinele Sfinției Sale, autorul acestei scrieri ridică cel mai deplin și mai formal protest contra faptei, de care e vorba și contra sancțiunei solemne, care voiesce să se dea usurpațiunilor comise spre paguba Sfantului Scaun. Subsemnatul rogă pe Escelenția Vóstră, de a aduce acest

Pentru eufonia primesce pe *u* în diua, (p. 32) masea-u-a (p. 105).

T. Maiorescu nu pune *u* în capet, (critice p. 176): sistemul fonetic; și nu are accent unde sonul e înalt; pune accent greu pe *u* în facă (p. 139) adevă pe perfect, însă: în făc (ἀφά) află (ἀφά) află (ἀφά). Accentul greu îl pune și pe imperfect și la p. 139 și pe infinitiv: a vedē.

j) natura lui *u* în limba de ađi.

Cuvintele latine, terminate în *us*, *um*, și încât avem deadreptul de la greci, terminat în *os*, *on*, la noi lăsându-se *s*, *m*, *u* afară, rămân cu *u*.

Acest *u* din capet în unele se aude cu son întreg, în altele mai puțin, și în altele nemica, dar' acest *u* se ține de elementul și esența cuvântului.

Se poate dice că acest *u* din capet are istoria sa literară, în cărțile bisericesci cu cirile.

Ortografia în această literatură, deci fiind strins fonetică, totuși a suferit pe *u* în capet ori că au cugetat strămoșii că cuvintele noastre sunt latine și a cădūt numai *s*, *m*, *n*, ori că după regulile gramaticale s'a aflat lipsa lui, ori că s'a auzit în rostire tare și adeseori.

1. în locul lui *u* scurt s'a pus apostrof.

În „Crestomatia“ (p. 90) *окна' глѣкѣрат' — тот' антѣнекат' — дѣрвѣ антѣнекер'.*

2. în locul lui *u* scurt s'a pus semnul slavean *а*.

Acest semn în limba veche slaveană s'a pus în capetul cuvântului, când s'a finit cu consonantă, ca să o mai imoae: *оучитѣлѣ*.

În „Crestomatia“ (p. 94) *акѣма жидѣва нѣкѣгѣлѣ*, (p. 99) *нѣ-аѣ, аѣрѣ нѣмѣрѣ*. La noi dară nu ca să imoae, ci să respesinte pe *u*.

3. s'a folosit chiar și *ŝ* scurt. „Crestomatia“ (p. 128) *рѣмѣнѣкѣѣ, аѣрѣкѣѣ поѣтѣкѣѣ* etc.

4. În „Cararea“ în locul lui *u* scurt din capet se află *γ*.

În „Carare“ nu se află apostrof, dar se află și *а*, ieră *ŝ* în număr mare.

În ambele cărți *ŝ* final și neînsemnat.

Acosta e dovadă istorică pentru *u* scurt în capet tot deodată că și sistemul fonetic în limba română suferă și pe acel *u* în capetul cuvintelor, care nici se respunde, cu atâta mai tare se vede ađi de lipsă când scriem cu litere romane, și sistemul fonetic aci trebuie să iee în socotela și etimologia.

La cuvintele terminate în *a* sau *e* am arătat ca atât intonarea cât și preschimbarea în *ă* urmază o șemă generală.

U de asemenea natură este în privința intonării, ca și *a*, *e*, și *u*, scurt din capet mai în toate cuvintele terminate în *u* ține locul unei silabe scurte, întocmai—ca și *a*, și *e*; pentru că în limba noastră și cele femeiesci și cele bărbătesci în penultima au ton înalt.

— *u* udu fumu munte
— *u* udatu untura
— *u* udătura afumatu
— *u* urdietoare uscatura
— *u* umedatura afurisire.

Deci *u* cu ton este numai în silaba 2, și a 5-ea în celelalte e scurt, afară de puține excepțiuni.

Limba română are natura, ca nu numai cele femeiesci ci și cele bărbătesci se finesc în vocale în singulariu și pluraliu și astfel vocalismul este o caracteristică, întocmai ca limbei italiene, unde toate vocalele din capet se răspund, și ca limbei franceze, carea în multe cuvinte are vocala finală de și nu se respunde în tot locul; vocalele din capet sunt dar însușiri ale unei limbe romanice.

Aceste 3 motive, istoricul din cărțile bisericesci, *u* prosodic, și vocala finală din limbele romanice sunt cu mult mai puternice, decât, ca fonetiștii să sterpescă pe *u* din capetul cuvintelor.

T. Cipariu (gram. p. 22) dice: *u* jumetățit e tot unul cu *u* întreg.

La litera *i* am arătat că la noi genitivul și la feminine, și la bărbătesci în singulariu este numai *i*. Dela articolul *lu* gen. = lui. Deci vedem aci pe *u*; și acesta pierē când articolul se folosește ca pronume nominativ d. e. l' am dus.

Când dar articolul *lu* se alătură substantivului adjectivului în capetul acestora — afli pe *u*: omu-lu bunu-lu frate. Unii cred că *u* nu este în capet, și ca articolul este *ul*: om-ul.

Nime nu va nega mai departe că noi avem diftong în *iu* unde *u* prea puțin se aude, d. e. ajutoriu, lucrătoriu, etc și ce gramatică am avē aci fără de *u*; căci a scrie ca Cihac: cruț, negoț etc, și apoi eră: cuiu, curechiu, sucuiu, este numai confușiune gramaticală.

(Va urma.)

Bibliografie.

Atheneul român. Discursul de deschidere a conferențelor publice pe 1878, pronunțat de D. C. Esarcu, în sera de 8 Ianuarie. București 1878.

Convorbiri literare. Anul XI — Nr. 11. — 1 Februarie.

Sumariu: *Despre partidele politice*, studiu de Gr. G. Peuceșcu, (urmare). — *Soave de iernă, Căpitanul Romano, Frații Jderi, Hora de la Plevna, Hora de la Grivița*, poezii de V. Alecsandri. — *Scrisori*. — *Scrisoarea V*, de Iacob Negruzzi, (sfârșit). — *Pasiunile*, trad. din Retorica lui Aristotele, Cartea a doua de I. Caragiani, (urmare). — *Amicilor mei*. — *Rugăciune*, poezii de A. Naum. — *Sfârșitul Tômnei, Când ceta... Viorica*, poezii de I. S. Nenițescu. — *Orfana, Mormântul*, poezii de N. Babocean. — *In nopțe*, dedicație domnișoarei M... P... poezie de I. Minciu. — *Erata*. — *Correspondență*. — *Prelecțiuni populare*.

Adaugem la cele, ce am amintit de de altă-dată, că „Convorbiri literare“ iasă în 1-a fie-cărei luni în broșure 4° de câte 5 côle (40 pagine). Prețul pentru Austro-Ungari 6 (șese) florini v. a. pentru anul întreg.

NOTIȚE.

Societatea „Junimea“ din Iași (intemeiată de Titu Maiorescu, Iacob Negruzzi și alții) a cărei organ este mult prețuita revistă periodică „Convorbiri Literare“, obicinuesce a ține în totă iernă câte o serie de „Prelecțiuni populare“, cari desvöltă una și aceeași temă generală, dar fiește care din un punct de privtre deosebit. Astfel erudiții membrii a „Junimei“ și-au propus în anul acesta, al XIV-lea a prelecțiunilor lor, a vorbi despre „Desteptarea națională la începutul secolului XIX“; anume:

1. Privire teoretică... în 12 Febr. A. D. Xenopol.
  2. Direcția istorică... în 19 Febr. A. D. Xenopol.
  3. Legislația... în 26 Febr. E. Filipescu.
  4. Învățământul... în 5 Martie M. Pompiliu.
  5. Literatura... în 12 Martie I. Negruzzi.
  6. Mișcarea politică... în 19 Martie S. Vărgolici.
  7. Starea economică... în 26 Martie V. Conta.
  8. Jurnalistica... în 2 Aprilie G. Văr. Liteanu.
  9. Oștirea... în 9 Aprilie P. Verussi.
- Aceste prelegeri se țin în sala Universității din Iași.
- Un resumat a prelegerilor se publică în „Convorbiri literare“, ce cu 1-a Aprilie a. c. întră în al XII-lea an.

Sciri ultime.

(După „S. d. T.-B.“)

Roma, 20 Febr. n. Cardinalul Pecci fu ales papă și a primit numele de Leon XIII.

Oferte pentru rănii din România.

Colectată prin dl. Aureliu Petroviciu avocat, dela:

Aureliu Petroviciu 5 fl., Ioan Rusu 5 fl., dna Irina Bakay măr. Rusu 77 dgr. scame, Mihaiu Chicin 1 fl., Maria Chicin 1 fl., d-șora Elena Chicin 1 chilo 2 dgr. scame, Samson Lugoșan 1 fl., Iuliana Lugoșan 1 fl., Petru Precupascu 1 fl., Toma Nadaban 1 fl., Atanasie Lutaiu 50 cr., Iustin Paucean 1 fl., Iuliana Paucean 90 dgr. scame, Adalbert Wenich 1 fl., dna lui Adalbert Wenich 30 deca scame, Nicolae Lutaiu 1 fl., Elena Lutaiu 1 chilo 12 dgr. scame, Alesandra Petrau 50 cr., Dr. Laurovics János 1 fl., Fábri András 1 fl., Milán Mudrity 50 cr., A. Lehotsky avocat 2 fl., Stefan Lutaiu 50 cr., Baló Samu jude cerc. reg. 1 fl., Teodor Șerban 1 fl. 50 cr., Iablonezky 1 fl., B. R. 1 fl., Mundrity Isza 1 fl., Jancsik György 1 fl., Bauer 1 fl., Ioane Caracioni inv. 2 fl., Hauszler Márton 1 fl., Filip Crișan 1 fl., Raffai Lajos 1 fl., Vicentiu Marcoviciu 2 fl., Vicentiu Marcoviciu jun. 1 fl., Catița Lele 1 fl., Veszelovszky Gabor 1 fl., Klein Adolf 1 fl., Emanuel Kaufman 1 fl., Hidveggy 1 fl., Gyurcoviciu Péra 2 fl., Gluck Herman 1 fl., Petru Petroviciu 1 fl., Triac Gligor 1 fl., Demetrie Olariu 1 fl., Kicsin Mihaiu 1 fl., Auspitz Lajos 50 cr., Teodor Pețan 1 fl., Ambrosie Coste 1 fl., Lenhardt Gyula 1 fl., Mozol Iosef 50 cr., Demyén 50 cr., Gezovics Mihály 50 cr., Veszelovszky Iános 1 fl., Faur Stéva 1 fl., Vuits György 1 fl. și 3 coți pândă cu tinariu, Vuits Emilia 1 fl., Vuits Katicza 1 fl., Vuits Ielena 1 fl., Blyer Adolf 1 fl., Dobrányi 1 fl., Toronyosi Imre 1 fl., Toronyosi Szeberényi Erzi 1 fl., Zelenák István 1 fl., Manheim Eduard 1 fl., Ambrus György 1 fl., Csosoz György 1 fl., Bartholomeidesz Géza 50 cr., Kolompár Samu zene târsulata 2 fl., Nagy Andrásné 50 cr., Nagy Kis Rozi 50 cr., Georgie Șerban 2 fl., Antal Iános 1 fl., Iocza Popoviciu 1 fl., Iulie Balcu 10 fl., Ludvig Ferencz 1 fl., Mihaiu Șerban 3 fl., Morar Șandor jun. 1 fl., Stroja Gligor 1 fl., Șandor Constantin 50 cr., Szima Flore 1 fl., Teodor Drăgan 1 fl., socia lui Teodor Drăgan 1 fl., Totoran Lazar 50 cr., Onia Pera 50 cr., Onia Nicolae 50 cr., Vignyran Chirilă 50 cr., Teodor Tiabec 30 cr., Pavel Rosuț 50 cr., Petru Stroja 1 fl., Anna Moț 1 fl. și 1 stergură, Teresca Stroja 2 c. pândă, Drăgan Mihaiu 50 cr., Caba Trif 50 cr., Șopra Caba 50 cr., Popoviciu Ionon 1 fl., Isac Sava 20 cr., Tyrity Iova 20 cr., Onia Mitru 1 fl., Kovács Milos 20 cr., Brindia Petru 1 fl., Brindia Dragina 50 cr. pândă și stergură, Marzsiman Ioan 1 fl., Mitru Hora 1 fl.

Suma totală: 110 fl. 90 cr.

Bursa de Viena

din 8, 20 Februarie 1878.

Metalicele 5%	63 40
Imprumutul naț. 5% (argint)	66 80
Imprumutul de stat din 1860	111 25
Ațiuni de bancă	796 —
Ațiuni de credit	229 90
London	118 50
Argint	105 20
Galbin	5 62
Napoleon d'aur (poli)	9 48
Valuta nouă imperială germană	58 50

Economic.

Sibiu, 7 Februarie v. Pro hectolitru: Grâu fl. 8.50—9.50; Grâu sēcără, prima fl. 7.30—8.10; Sēcără, fl. 6.20—6.60; Orz fl. 5.30—5.50; Ovēs, fl. 2.70—3.10; Cucuruz fl. 6.40—7; Mălaiu fl. 7; Cartofi fl. 3.00—3.50; Semența de cânepă fl. 8.—; Mazere fl. 15.—; Linte fl. 18—19; Fasole fl. 10.— pro 50 chilo: Făină fl. 7.50—9; Slănină fl. 36.—; Unsore de porc fl. 40.—; Săuf. 17.50; Luminări fl. 31.—; Săpun fl. 21.—; Pân fl. 1—1.23; Căneapă fl. 28—29; Lemne de foc pro metrul cubic fl. 3—3.20; Spirit pro grad 52½—75 cr.; pro chilo: carne de vită 36 cr.; Carne de vițel 45—50 cr.; Carne de porc 40 cr.; Carne de oie — cr.; ōu, 7 de 20 cr. Têrgul a fost cu tôte bine proveđut.

Budapesta, 5 Februarie v. (Raport săptămânal). Timpul potrivit, preste nopțe ger, peste đi umedă; zăpada de pe câmpuri începe a se topi. Negoțul fără nici o vioiciune.

Grăul, în săptămâna acosta, s'a căutat mai bine, și fiind provisiunile mici prețul s'a urcat la marfa de frunte cu 10—15 cr. și la marfa de mijloc cu 20—25. S'au vëndut vr'o 80.000 măji metrice.

Sēcără s'a adus puțină în piață, prețul a avansat cu 10—15, fl. 7.50—7.95. S'au vëndut 2000 măji metrice.

Orz. Prețurile din săptămâna trec. au remas statornice. Marfă de nutreț 7.60—7.75, marfă de bererii fl. 8.50—8.75. S'au vëndut 2000 măji metrice.

Ovēs. Căutat fiind mai bine, prețul s'a urcat cu 10—15 cr., și notăm fl. 6.55—6.70. Au ieșit din têrg 2000 măji metrice.

Cucuruz. Transporturile nefinsemnate, prețurile s'au urcat de la fl. 7.45—7.52½.

Cartofi. Trebuințele consumului au fost mai mari și negoțul dobândise ore care vioiciune și cumpărătorii au dat bucurosi pentru 30 chilo fl. 1.10—1.20. Pertru marfă de magazin notăm fl. 3.20—3.50.

Lână. Comercial s'a învêrtit numai în giurul lănelor grōse. S'au cumpêrat pentru socotela străină 100 măji metrice lână țigae cu fl. 69—70, 200 măji lână rusescă spălată cu fl. 59—60, 120 măji metrice lână bânățenesă fl. 47—48.

Porci s'au adus în săptămâna acosta puțin deși consumul n'a slăbit. Notăm: unguresci 51—52 cr., sêrbesci 47½—49 cr. pro chilogram netto.

Unsore de porc. S'a cumpêrat vr'o 600 buți unsore americană, care loco Pesta nu vine mai scumpă decât fl. 57. Acosta a deprimat încât-va têrgul nostru și marfa de cetate s'a vëndut cu fl. 60—61 cu bute.

Slănină. Măcelarii se țin reservați, însă cumpărătorii nu au conces prețuri mai mari; notăm mai mult nominal: slănină de la țeră fl. 48.50, slănină de cetate fl. 54—56.

Său. Fără negoț, fl. 49.50—50.50.

Prune. Din afară vin comande mai ales pentru socotela transmarină, și s'au vëndut partii însemnate cu fl. 33.

Miere nu s'a vëndut mai nimic din cauză, că proprietarii fac prețuri prea mari. Cêră, neschimbat, fl. 152—154.

Spirit. Fabricanții mai reservați și cumpărătorii dau pentru metodă nouă fl. 31 en gros (10,000 litre °).)

Pei. S'au vëndut vr'o 15,000 pei de oie; nemțesci fl. 2.20—2.80 pro pârche, sêrbesci fl. 120—130, bulgăresci sârute fl. 70—80, ardelenesci fl. 125—135 (pro 102 pei).

Estras din foia oficială „Budapesti Közlöny.“

Licitățiuni: în 4 Martie imobil. Frasinii Fizbăian în Baia-mare (la jud. cerc.); în 14 Martie și 15 Aprilie licitații și mobil. lui Ioan Silvester în Oșorheiul-român; în 14 Martie imobil. lui Iacob Hurlui și a Anei Câmpean în Nosoiu (la jud. cerc. Gherla); în 16 Martie și 16 Aprilie imobil. lui George Căluț în Cerghidul-mic (la jud. cerc. Sânt-Mărtin); în 21 Martie imobil. dnei Pavel Barabas în Dej (la tribunal); în 8 Maiu și 8 Iulie imobil. lui Rafael Hofmann și a societății de cărbuni minerale de Jiu în Vulcan (la tribunal. Alba-Iulia).

Nr. 24.

CONCURS.

Devenind vacantă parochia gr. or. de clasa a III din comuna Riușor în protopresbiteratul Făgărașului I. se deschide prin acosta concurs cu terminul până la 4 Martiu a. c.

Emolumentele sânt:

- a) Tacsele stolare îndatinate do la 70 familii,
- b) o livadie de două cară de fên, cum și folosirea erbei din cimiteriul bisericeii,
- c) câte una, respective jumătate ferdelă bucate, amêsurat concludului sinodal din 18 Ianuaru a. c.
- d) cum și câte una đe de lucru de tôte familia;

Care tôte computeate la olaltă dau un venit anual aprôpe de 300 fl. v. a.

Voitorii de a ocupa acosta parochiă, vor avē de a-și asterne concursese lor instruate conform prescrieslor legei — subscrisului oficiu protopresbiteral, până la terminul sus arătat.

Făgăraș 1 Februaru, 1878.

În conțelegere cu comitetul parochial!

Petru Popescu m./p.
protopreb. gr. or.

2—3